

אנו מברכים אתכם בחום רב על החלטתכם לעסוק בנושא זה, שעליו אומרת הקלישאה השחוקה, שהוא מצוי "בחצר האחורית של החברה הישראלית". קשה לנו - ולאנשי הקבוצה שאת קולה אנו מנסים להשמיע – לשהות עוד במקום בלתי נסבל זה.

בדוח מבקר המדינה שהתפרסם לאחרונה נכתב על בתי החולים הפסיכיאטריים: **"במהלך הביקורת נמצאו תנאי אשפוז הפוגעים באיכות חייהם של המטופלים עד כדי ביזוי ופגיעה בכבודם"**. ברוח זו נכתבו גם הדוחות הקודמים. כבר לפני 8 שנים אמר יעקב ליצמן: **"בתי החולים לחולי נפש מזעזעים; הייתי סוגר אותם"**.

כדי שההיסטוריה לא תחזור על עצמה, והישיבה הזאת לא תהפוך כקודמותיה לאמצעי לשחרור קיטור, ונטילציה, ולא תהווה רק "קרדום לחפור בו" לצורך עניינים שונים ומשונים שאינם ממין העניין – ממליצים בחום ללמוד היטב פרוטוקול ישיבה בן 8 שנים שלהלן.

לא ידוע לנו מה יהיה בישיבה הקרובה, אבל אין לה סיכוי להשתוות לרגשות הכנים (באמת) של טלטלה, הלם, זעזוע, כאב של כל הדוברים שסיירו ברחבי הארץ בשנה ההיא, וראו את מצבו של מערך האשפוז בבריאות הנפש.

שימו לב במיוחד לדבריו המצמררים של ד"ר איתן חי-עם, שהבטיח חגיגת לא לשכוח, אבל שכח – לפחות באופן ציבורי.

נוסח לא מתוקן

הכנסת השמונה עשרה
מושב שני

פרוטוקול מס' 217
מישיבת ועדת העבודה, הרווחה והבריאות
יום שלישי, כ"ה שבט תש"ע (9 בפברואר 2010), שעה 11:00

סדר היום:

הצעה לסדר היום (דיון מהיר): מצוקת ותנאי האשפוז הירודים בבתי החולים הפסיכיאטריים של ח"כ איתן כבל בהשתתפות סגן שר הבריאות הרב יעקב ליצמן

הפרוטוקול המקורי המלא:

<https://dalia49.files.wordpress.com/2013/02/d797d79bd799d799d794-d798d795d795d799d79cd794.doc>

להלן ה"חוכא ואטלולה" שלנו מהעת ההיא על בסיס הברקה לשונית בתימנית של ח"כ איתן כבל: <https://dahliatzviel.com/2013/02/26/חכיה-טווילה-סיפורו-של-פרוטוקול-ישן/>

צביאל רופא וגם אני דליה מבקשים לשאת דברים קצרים בישיבה עצמה. כל הפרטים בחתימות

בסוף המכתב תודה רבה מראש.

נספח: מכתב שנשלח למנכ"ל משרד הבריאות:

בוקר טוב, מר משה בר סימן טוב, מנכ"ל משרד הבריאות,

אתמול [בשידור אצל קרו נויבך](#) טענת שלא קיבלת ממני שום פניות עד היום (רק בפייסבוק). זה שלוש שנים שולחים אליך מכתבים לכתובת mankal@moh.gov.il; האם מה שנשלח לכתובת זו אינו מגיע אליך? מכל מקום, ננסה לכתוב לדוא"ל הישיר שלך בתקווה שיגיע לידיך ותזכה אותנו במענה. [תודה רבה מראש](#).

כפי שהודית אתמול בשידור, המצב במוסדות הפסיכיאטריים בכלל, לא רק [באברבנאל](#), טעון שידוד מערכות יסודי. זהו כמובן ניסוח סטרילי מכובס שמסווה כיעור רב ועוולות קשות.

שאלתנו היא: **מדוע מאפשר משרד הבריאות בניהולך את התנאים הקשים האלה מבחינת תשתיות, יחסי אנוש, בקרה ופיקוח?**

ביום שני הקרוב, ה-16/7 בשעה 11:00 יתקיים דיון בוועדת ביקורת המדינה של הכנסת בראשות חה"כ שלי יחימוביץ' בנושא הבא:

מערך האשפוז בבתי החולים הממשלתיים לבריאות הנפש

בהתבסס על דוח מבקר המדינה 68

לקראת הדיון הזה נשמח לקבל תשובות לשאלות הבאות:

אפליה קשה, היעדר פיקוח אפקטיבי והפקרת המטופלים:

1. למרות סיבות מובנות, מה ההצדקה לאפליה כה בוטה בכל התנאים הנ"ל לעומת בתי החולים הכלליים?
2. איך ייתכן שהפיקוח על בתי החולים הפסיכיאטריים – מקומות כה מועדים לפורענות - נתון על פי חוק בידי הפסיכיאטרים עצמם?
3. מדוע הדרגים הבכירים במוסדות אלה עוצמים עיניים בדרך כלל, ואף מטייחים לעתים את הפגיעות במאושפזים?

המדיניות האגרסיבית, רקע והשלכות:

4. מה ההסבר לכך שבמקום מדיניות רכה ומלאת חמלה במתמודדי נפש באשפוז שוררת בשטח מאז ומתמיד [מדיניות אגרסיבית?](#)

5. האם הנהיגו במוסדות הפסיכיאטרים אי-שקיפות מכוונת, ויצרו כך אקס-טריטוריה המאפשרת ניהול אגרסיבי?
6. האם המדיניות האגרסיבית השוררת, זו שמרתיעה רבים ממתמודדי נפש מלהתאשפז למרות מצבם הירוד, נובעת גם מהרצון לחסוך אשפוזים יקרים?

תת-תקצוב והרעבת המערכת (מילולית - חסר מזון)

7. מדוע מקצה משרד הבריאות תקציב רעב לשירותי בריאות הנפש? מדוע ההוצאה הלאומית לבריאות הנפש מתוך סך ההוצאה הלאומית עמדה בשנת 2015 על 2.8% לעומת טווח ההוצאה במדינות ה-OECD שעמד על 5%-18%?
8. מדוע אין תקציב לקידום **הבתים המאזנים**? צעד שיהווה התחלה של פתרון הולם לקשיים המערכתיים הבלתי נסבלים.
9. האם ההתנגדות בפועל (לא ברמת ההכרזות לתקשורת) לתמוך ב**בתים המאזנים** נובעת מרצונם של מנהלי בתי החולים הפסיכיאטריים לשמר מבני כוח ומשכורות?

המדיניות האגרסיבית אינה גזירת גורל

10. ב-1956 נוסד "שלוותה" המוכיח למעלה מ-60 שנה ברציפות שניתן לנהל בית חולים פסיכיאטרי בדרכים לא אגרסיביות בלי לפגום בשירות המקצועי והרפואי. מדוע מוסד זה נותר חריג בנוף?
11. מדוע לא לחייב את הפסיכיאטריה לפעול בדרכים מגוונות כדי להפחית חרדה ודמוניזציה כלפיה בקרב הציבור, מה שהיה מגדיל גם את נפח הטיפול הפרטי?

אדישות הממסד והציבור

12. בתי המשפט, המשטרה, המחוקק, משרד הבריאות ומשרד האוצר, רוב גופי התקשורת והעיתונאים, איגוד הפסיכיאטריה בישראל, הסתדרות הרופאים בישראל, ארגוני חברה אזרחית כגון "רופאים למען זכויות אדם", מכוני מחקר אחרים, ועוד - איך קורה לדעתך שכל המוסדות והגופים האלה אינם מנהלים מאבק נחוש אלא אף נותנים גיבוי מלא לשירותי בריאות הנפש להתנהל באופן **שערורייתי**?

האם יש סיכוי לשינוי?

13. אדם אחד מכל ארבעה יחווה משבר נפשי כלשהו במהלך חייו. כל אדם כזה מוקף כמה אנשים שגורלו כרוך בשלהם. העניין נוגע בדרך זו או אחרת ברובנו.

אין זה ברור שקידום פתרונות טובים יותר בנושא זה הוא קריטי לרווחת כולנו?

14. האם לא הגיע הזמן להוביל – כדוגמת [פרנקו בזאלייה באיטליה](#) – מהפכה טובה שתשנה מהקצה אל הקצה את תמונת שירותי בריאות הנפש בישראל היום?

<https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3846587,00.html>

חדשות בריאות

ליצמן: בתי"ח לחולי נפש מזעזעים; הייתי סוגר אותם

בעקבות מס' ביקורות שערכו סגן שר הבריאות ובכירי משרדו בכמה מוסדות לחולי נפש, אמר היום ליצמן כי "בתי החולים לא מתאימים אפילו למגורים של בעלי חיים". מנכ"ל משרד הבריאות הביע זעזוע, ואילו ח"כ אדטו חוותה "טלטלה והלם". משרד האוצר: נקיים דיונים ונמצא תקציב לשיפוץ

מיטל יסעור בית-אור פורסם: 09.02.10, 14:30

"יש בתי חולים פסיכיאטריים שהמצב בהם הוא תת אנושי, אני שוקל ברצינות לסגור מוסדות": כך התבטא היום (ג') סגן שר הבריאות, יעקב ליצמן, בדיון של ועדת הבריאות של הכנסת בנושא תנאי האשפוז בבתי החולים הפסיכיאטריים. עוד הוסיף ליצמן כי "בתי החולים לא מתאימים אפילו למגורים של בעלי חיים". ליצמן ומנכ"ל המשרד ערכו בחודשים האחרונים ביקורות במספר בתי חולים פסיכיאטריים.

"אולי באמת צריך לסגור את כולם"

בדיון בוועדה אמר מנכ"ל המשרד, ד"ר איתן חי-עם, כי "המצב בבתי החולים בישראל מזכיר

מיטה בארבל. הוועדה ביקרה בחריפות צילום: מיכאל קרמר

שתף בפייסבוק

הדפסה

שלח כתבה

הרשמה לדיוור

הצילו! האשפוז הפסיכיאטרי לא שפוי בעצמו

צאות של תקציב הרעב לשירותי בריאות הנפש: מתוך סך ההוצאה הלאומית לבריאות, עמדה ההקצאה בשנת 2015 על 2.8% לעומת טווח ההוצאה במדינות ה-OECD שעמד על 5%-18%. האם המדיניות האגרסיבית, שמרתיעה רבים ממתמודדי נפש מלהתאשפז למרות מצבם הידור, נובעת גם מהרצון לחסוך אשפוזים יקרים? נקודת האור יחידה באשפוז הקשה והמרתיע היא שהפחד מפניו מעורר לעתים תהליך שיקום בכל מחיר.

לו פעלה הפסיכיאטריה כנדרש הייתה נלחמת בסטיגמה הקשה כלפי מתמודדי הנפש במקום להזין את הפחד מ"חולי הנפש המי סוכנים". הסטיגמה אחראית להסתרה, לבושה, לאי פנייה לקבלת עזרה, והפחתת הסטיגמה הייתה מגדילה את נפש הטיפול, כולל הטיפולים הפרטיים. לאחרונה קמו חלופות אשפוז, הנקראות "בתים מאוזנים". החידוש הזה מאיים על מבני הכוח והמשכורות הגבוהות של מנהלי המוסדות – מנהל ב"ח פסיכיאטרי משתכר בין 70 ל-80 אלף שקלים בחודש.

הבעיות בשטח לוחצות מאוד: תקצוב חסר של המערכת; צפיפות במחלקות האשפוז; מחסור בכוח אדם בהכשרה מתאימה; היעדר מערכת נפרדת למעורבים בהליך פלילי; היעדר מענים קהילתיים למצבי משבר; היעדר מענים קהילתיים לאנשים המצויים באשפוז ממושך; חוויית אשפוז בלתי מותאמת לצורכי המטופל; אינטי גרציה חלקית בלבד בין בריאות הגוף לבריאות הנפש באשפוז; וכאמור: היעדר מנגנון פיקוח חיצוני.

לאחר שנים ארוכות של קיפוח והזנחה ממשלת ישראל הייבת לתקצב באופן ראוי את שירותי בריאות הנפש. יש להקצות משאבים להקמת חלופות אשפוז ומעונות יום, שיחסכו חלק ניכר מהאשפוזים. גם שינוי תפיסתי ביחס למתמודדי הנפש, הסובלים מדעות קדומות בעידוד התקשורת, נחוץ כאוויר לנשימה. אדם אחד מכל ארבעה יתווה משבר נפשי כלשהו במהלך חייו, ומסביבו קרוביו. העניין הזה נוגע לכולנו.

הכותבים הם מתמודדי נפש הפועלים למען זכויות מתמודדי נפש

ברוך מבקר המדינה שהתפרסם לאחרונה נכתב על בתי החולים הפסיכיאטריים: "במהלך הביקורת נמצאו תנאי אשפוז הפוגעים באיכות חייהם של המטופלים עד כדי ביוזי ופגיעה בכבודם". ברוח זו נכתבו גם הדו"חות הקודמים. עוד לפני שמונה שנים אמר יעקב ליצמן: "בתי החולים לחולי נפש מוזעזעים; הייתי סוגר אותם". חמור, שממשלת ישראל מאפשרת לתנאים הקשים האלה לשרוד במערך האשפוז הפסיכיאטרי. הפיקוח על בתי החולים הפסיכיאטריים המועדים לפורענות נתון על פי חוק בידי משרד הבריאות עצמו, וחיוב לצאת לגוף חיצוני, כגון נציבות השוויון במשרד המשפטים.

במקום מדיניות טיפול רכה וחומלת, שוררת בשטח זה מאז ומתמיד מדיניות אגרסיבית, ולא נדיר שאנשי צוות סיעודי במחלקות הסגורות במוסדות הפסיכיאטריים פוגעים בדרך זו או אחרת באלה הנתונים תחת חסותם. ארגון "בזכות" הדגים זאת היטב בדו"ח הקשירות מ-2016.

המחלקות הסגורות אינן גדולות ואין אפשרות להסתייד בהן אירועים חריגים. שאר אנשי המקצועות הטיפוליים הופכים למי שתפי פעולה בשתיקה. המוסדות הפסיכיאטריים מנוהלים באי-שקיפות, והמאושפזים מוצאים מתחומו של החוק. מקומם שאף לא אחד מחברי הכנסת לא העביר מעולם חוק התובע את ההכרחי: פיקוח חיצוני "בעל שיניים" בכל המוסדות שבהם חוסים אנשים עם מוגבלויות. גוף כזה הוא חיוני בעיקר לאור העובדה שהררגים הבכירים במוסדות אלה נוטים לעצום עיניים, ולעתים אף לטיח פגיעות במאושפזים.

התפיסה במחלקות היא סקטוריאלית – רופאים לחוד וצוות סיעודי לחוד. רב לא נרבק בדרג הניהולי בעקבות הצטרבות תלמי נות על אלימות מצד הצוות הסיעודי. גם הגופים הרשמיים אינם נאבקים די לשינוי המצב, ולעתים אף מגבים התנהלות לא תקינה. הבעיה שמונה בתרבות טיפול מוסדית נחשלת, שבאה לביטוי גם ברמת הכשרה ירודה של כוח אדם בלתי מתאים. זו אחת התר

"ישראל היום", 27/6/18

יזמנו קמפיין לסגירת אברבנאל; הבאנו מרואיינת לתכנית "סדר יום עם קרן נויבך", ששכחה לספר כי לאחר האשפוז באברבנאל אובחנה בפוסט-טראומה על ידי המרכז לבריאות הנפש ברמת חן וגם על ידי פסיכיאטר פרטי.

הצטרפו שני כתבי בריאות – רן רזניק ודקלה אהרן. מנכ"ל משרד הבריאות לשעבר פרופ' רוני גמזו. באופן לא מתוכנן הצטרף המנכ"ל הנוכחי, משה בר סימן טוב.

מנכ"ל המשרד השלישי שנוכחותו במשדר היום דווקא חסרה לנו, ד"ר איתן חי-עם, התבטא ב-2010 בחריפות. [הוא אמר כך](#):

"אני לא רוצה להגיד את האסוציאציה שזה מביא, אסור להגיד את זה, אני בחיים לא השתמשתי בזה, אבל זו האסוציאציה שעברה בראש של

תקופות שחורות בחיים של העם הזה. ואני יודע שאסור להגיד את זה."

להמשך המאמר ולהאזנה לתוכנית סדר יום עם קרן נויבך:

<https://dahliatzviel.com/2018/07/10/חיים-שאינם-ראויים-לחיותם/>

Included in the list of [20 women who change Israeli medicine](#) by [TheMarker](#) newspaper, 5/6/18

[דליה וירצברג-רופא וצביאל רופא](#)

<http://www.malam.org.il>

<https://dahliatzviel.com>

[Freedom of Choice of Hospital for Psychiatric Admissions: A First-Person and Advocacy Account from Israel](#)

[The Oxford Handbook of Psychiatric Ethics](#)

[Family's story](#) 2009

Letter from Israel, 4 בינואר 2018, Mad in America

A Personal Perspective on the Development of the Survivors' Movement in Israel, 6 במרס 2018, Mad in America